

โรคตับอักเสบบี คืออะไร

ผศ. นพ. ทวีศักดิ์ แทนวันดี

ภาควิชาอายุรศาสตร์ สาขาโรคระบบทางเดินอาหาร

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

โรคตับอักเสบบี คืออะไร

ตับอักเสบบี คือ การอักเสบของเซลล์ตับ อันเกิดจากการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี (HBV) การอักเสบจะทำให้เซลล์ตับตาย หากเป็นเรื้อรังจะเกิดพังผืด ตับแข็งและมะเร็งตับได้

ไวรัสตับอักเสบบี มีความสำคัญกับเราหรือไม่

ในประเทศไทย คาดว่าประชากรประมาณร้อยละ 5 มีการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี นั้นหมายถึงประชากรประมาณ 3 ล้านคน มีไวรัสนี้พร้อมที่จะแพร่ให้ผู้อื่น และก่อให้เกิดความเจ็บป่วยกับผู้ติดเชื้อ

ไวรัสตับอักเสบ ติดต่อกันอย่างไร

การติดเชื้อที่พบบ่อย คือการถ่ายทอดจากมารดาที่ติดเชื้อสู่ทารก แต่ในปัจจุบันจะลดลงมาก เพราะการฉีดวัคซีนให้ทารกที่คลอดมาจะช่วยป้องกันได้เกือบร้อยละ 100 ดังนั้นการติดต่อที่สำคัญในปัจจุบัน คือทางเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อ โดยไม่ได้ป้องกัน ซึ่งไวรัสตับอักเสบบี สามารถติดต่อได้ง่ายกว่าเชื้อไวรัสเอดส์ การสัก เจาะหู หรือการฝังเข็ม โดยอุปกรณ์ที่ผ่านการฆ่าเชื้อไม่ถูกต้อง การได้รับเลือดและส่วนประกอบของเลือดที่ไม่จำเป็น ก็อาจเป็นสาเหตุได้แต่พบได้น้อยมา ในการตรวจกรองของธนาคารเลือดในปัจจุบัน

หากได้รับเชื้อไวรัสตับอักเสบบี จะมีอาการอย่างไร

หากได้รับเชื้อไวรัสตับอักเสบบี จะเข้าไปพักตัวในร่างกายเราประมาณ 2-3 เดือน แล้วจึงเริ่มมีอาการอ่อนเพลียคล้ายเป็นหวัด คลื่นไส้ อาเจียน จุกแน่นใต้ชายโครงขวาจากตับโต ปัสสาวะเข้ม ตาเหลือง อาการเหล่านี้จะค่อย ๆ ดีขึ้นในเวลา 2-3 สัปดาห์ และร่างกายจะค่อย ๆ กำจัดไวรัสตับอักเสบบีออกไปพร้อม ๆ กับการสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีซ้ำอีก ผู้ป่วยร้อยละ 5-10 อาจโชคไม่ดี ไม่สามารถกำจัดเชื้อออกจากร่างกายได้ เกิดการติดเชื้อเรื้อรัง โดยเฉพาะหากได้รับเชื้อไวรัสตับอักเสบบี ผู้ป่วยบางรายจะมีอักเสบของตับร่วมด้วย ซึ่งหากมีการอักเสบตลอดเวลาจะทำให้มีการตายของเซลล์ตับ เกิดมีพังผืดเพิ่มมากขึ้นจนเป็นตับแข็งในที่สุด

ผู้ป่วยจำนวนหนึ่งกลายเป็นมะเร็งตับซ้ำเติม

แพทย์สามารถวินิจฉัยไวรัสตับอักเสบบี ได้อย่างไร

การวินิจฉัยไวรัสตับอักเสบบี ในปัจจุบันทำได้ง่ายมาก เพียงตรวจเลือดในปริมาณเล็กน้อย เพื่อหาเปลือกของไวรัส (HBsAg) ก็จะสามารถทราบว่าท่านมีไวรัสตับอักเสบบี ซึ่งแพทย์อาจตรวจหาหลักฐานว่ามีตับอักเสบหรือไม่ โดยการตรวจระดับเอนไซม์ของตับ (AST/ALT) โดยในผู้ป่วยที่เป็นตับอักเสบเรื้อรัง แพทย์อาจนัดตรวจ 1-2 ครั้ง ในเวลาห่างกันทุก ๆ 1-2 เดือน ก็จะทราบว่าท่านมีตับอักเสบเรื้อรังหรือไม่ นอกจากนี้แพทย์อาจตรวจปริมาณไวรัสโดยทางอ้อมด้วยการตรวจ HBeAg หรือตรวจนับไวรัสในเลือดโดยตรง เพื่อประเมินปริมาณของไวรัส ก่อนการรักษา แพทย์อาจจะตรวจชิ้นเนื้อตับโดยใช้เข็มขนาดเล็กเจาะผ่านผิวหนัง หลังจากฉีดยาซึ่งการตรวจชิ้นเนื้อนี้จะให้ข้อมูลที่สำคัญอย่างมาก เกี่ยวกับการอักเสบของตับ

หากตรวจพบว่าท่านเป็นตับอักเสบบีเรื้อรังจะทำอย่างไร

ในปัจจุบันมีการรักษาที่ได้ผลในการลดการอักเสบของตับอยู่หลายวิธี ทั้งโดยยาฉีด อินเตอร์เฟียรอนหรือยารับประทานลามิวูดีน ซึ่งยาทั้งสองอย่างสามารถลดปริมาณของไวรัส ลดการอักเสบของตับ ทำให้ระดับเอนไซม์ของตับกลับสู่ภาวะปกติ นอกจากนี้ยังอาจลดเนื้อเยื่อพังผืดในตับ ป้องกันการเกิดตับแข็ง หรือภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ ได้ การตัดสินใจเลือกชนิดยาสำหรับการรักษา แพทย์ผู้ดูแลจะอธิบายกับท่านถึงผลดีผลเสียของการใช้ยาทั้งสองอย่าง และช่วยพิจารณาว่าท่านเหมาะสมกับยาชนิดใดมากกว่ากัน นอกจากนี้ท่านควรปฏิบัติตัว โดยการรับประทานอาหารให้ถูกสุขลักษณะ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ งดดื่มสุรา และหลีกเลี่ยงการใช้ยาที่ไม่จำเป็น พร้อมกับไปพบแพทย์เป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจการทำงานของตับ และแพทย์อาจตรวจกรองหามะเร็งตับร่วมด้วย ท่านสามารถแต่งงานมีบุตรได้ โดยควรตรวจคู่สมรสของท่านก่อนแต่งงาน หากยังไม่มีภูมิคุ้มกัน ควรได้รับการฉีดวัคซีน ในกรณีมีบุตร ทารกทุกรายจะได้รับฉีดวัคซีนป้องกันการติดเชื้อจากมารดาอยู่แล้ว และมารดาสามารถให้นมบุตรได้ตามปกติ

หากท่านสงสัยว่าจะเป็นไวรัสตับอักเสบบี ควรทำอย่างไร

ท่านควรไปพบแพทย์เพื่อรับการตรวจเลือด ซึ่งสามารถให้คำตอบแก่ท่านได้ในเวลาไม่เกิน 1 สัปดาห์ และเสียค่าใช้จ่ายไม่มากนัก โปรดอย่าลืมว่าไวรัสตับอักเสบบี สามารถป้องกันได้ด้วยการฉีดวัคซีน และแม้ท่านได้รับเชื้อไปแล้ว มีภาวะตับอักเสบก็ยังสามารถรักษาได้โดยการใช้ยา ถึงแม้ว่าไวรัสตับอักเสบบี อาจไม่ได้หมดจากร่างกายแต่ก็สามารถหยุดยั้งไม่ให้เกิดการอักเสบ ป้องกันการเกิดโรคแทรกซ้อนได้